

8. Defending free speech – measures to protect journalists, elected representatives and artists from exposure to threats and hatred. Swedish Government, 2018. URL: <https://www.government.se/contentassets/bd181f7b0f4640e7920807d110b3c001/action-plan-defending-free-speech.pdf>

9. Василь Малюк та послы країн G7 обговорили питання взаємодії та демократичного розвитку України під час війни, Служба безпеки України офіційний сайт, 2024. URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/vasyl-maliuk-ta-posly-krain-g7-obhovoryly-pytannia-vzaiemodii-ta-demokratychnoho-rozvytku-ukrainy-pid-chas-viiny>

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.37>

СТРИЖАК А.О.

ДЕРЖАВНА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

STATE REGIONAL POLICY IN THE FIELD OF ROAD SAFETY: CONCEPT AND CONTENT

В науковій статті з'ясовано зміст державної регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху. Аналіз наукових позицій вчених та безпосередній розгляд нормативно-правових актів, надав можливість стверджувати, що державна регіональна політика у сфері безпеки дорожнього руху становить собою окремий об'єкт адміністративно-правового регулювання та становить відповідну складовою державної політики, що безпосередньо включає напрям (стратегію) розвитку відносин у сфері у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху та сукупність адміністративно-правових інструментів реалізації заходів спрямованих на убезпечення порушень норм чинного законодавства у досліджуемій суспільних відносин норами адміністративного законодавства.

Виокремлено ознаки адміністративно-правових відносин, які мають місце під час реалізації державної регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху, а саме: 1) є публічно-правовими, оскільки предметом регулювання є відносини у сфері реалізації публічних (державних, суспільних) інтересів; 2) мають місце у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; 3) врегульовані, як правило, нормами адміністративного законодавства; 4) широке коло суб'єктів формування та реалізації державної регіональної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; 5) об'єднанні метою направленою на зменшення рівня аварійності та смертності на дорогах, а також розвитку транспортної інфраструктури тощо.

Наголошено, що реалізація державної регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху спрямовано на формування свідомості у учасників (суб'єктів) дорожнього руху дотримання та виконання дисципліни, а також превентивна спрямованість щодо недопущення порушень встановлених правил у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху через призму просвітницької діяльності відповідними органами та підрозділами.

Ключові слова: державна політика, державна регіональна політика, політика, сфера безпеки дорожнього руху, адміністративне законодавство, учасники суспільних відносин.

Scientific articles clarify the content of the state regional policy in the field of road safety. The analysis of the scientific positions of scientists and the direct consideration of normative legal acts made it possible to assert that the state regional policy in the field of road traffic safety is a separate object of administrative and legal regulation and is a relevant component of state policy, which directly includes the direction (strategy) of development relations in the field of ensuring road traffic safety and a set of administrative and legal tools for the implementation of measures aimed at ensuring violations of the norms of current legislation in the researched public relations norms of administrative legislation. The signs of administrative-legal relations that take place during the implementation of the state regional policy in the field of road safety are highlighted, namely: 1) they are public-law, since the subject of regulation is relations in the sphere of realization of public (state, public) interests; 2) take place in the field of ensuring road traffic safety; 3) regulated, as a rule, by the norms of administrative legislation; 4) a wide range of subjects of formation and implementation of state regional policy in the field of ensuring road traffic safety; 5) unification aimed at reducing the level of accidents and deaths on the roads, as well as the development of transport infrastructure, etc. It is emphasized that the implementation of the state regional policy in the field of road safety is aimed at the formation of awareness among road traffic participants (subjects) of compliance and enforcement of discipline, as well as a preventive focus on preventing violations of established rules in the field of road safety through the prism of educational activities by appropriate bodies and divisions.

Key words: *state policy, state regional policy, policy, road safety, administrative legislation, participants in public relations.*

Постановка проблеми. В Україні рівень смертності та травматизму внаслідок дорожньо-транспортних пригод є одним з найвищих в Європі, а рівень організації безпеки дорожнього руху залишається вкрай низьким, про що у своїх звітах неодноразово наголошували експерти ВООЗ, Світового банку та інших міжнародних інституцій [1]. За питомими показниками аварійності та наслідками дорожньо-транспортних пригод Україна також є одним з лідерів серед європейських держав. Так, у середньому в державах– членах ЄС на 100 тис. жителів припадає 5 відсотків загиблих у дорожньо-транспортних пригодах, тоді як в Україні такий показник становить 8,22 відсотка осіб [1].

За результатами проведеного Національною поліцією аналізу стану аварійності на території країни встановлені основні причини скоєння дорожньо-транспортних пригод із загиблими та/або травмованими людьми, а саме: порушення правил маневрування – 22 відсотки; перевищення безпечної швидкості – 34 відсотки; недотримання дистанції – 8 відсотків; порушення правил проїзду перехрестя – 8 відсотків; керування транспортним засобом у нетверезому стані – 3,23 відсотка; виїзд на смугу зустрічного транспорту – 1,35 відсотка; порушення правил проїзду пішохідних переходів – 6 відсотків [1].

Все вищезазначене актуалізує питання щодо реалізації державної регіональної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху з метою зменшення рівня смертності на дорогах, зниження ступеня тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод, а також вироблення дієвої практики щодо управління безпекою дорожнього руху спрямованого на забезпечення та збереження життя та здоров'я громадян.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню питань врегулювання відносин, які виникають в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, присвятили свої дослідження науковці, а саме: В. Авер'янов, Р. Агакарян, О. Бандурка, Ю. Битяка, О. Бойко, І. Голосніченко, В. Гіжевський, С. Гусаров, Л. Гнатенко, Р. Демків, О. Джафарова, В. Доненко, А. Комзюк, Р. Миронюк, А. Подоляка, В. Пчелін, В. Разводовський, О. Салманова, Я. Хом'як, С. Шатрава, О. Шумейко тощо. Але поряд з цим питання реалізації регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху залишаються актуальними із врахуванням стану аварійності в країні та регіоні.

Мета статті полягає у з'ясуванні змісту державної регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху. Для досягнення поставленої мети постає необхідним вирішення наступних питань: 1) здійснити науковий огляд праць вчених щодо розуміння терміну «державна політика», «державна регіональна політика»; 2) надати власне розуміння категорії «державна регіональна політика у сфері безпеки дорожнього руху» вказати на її особливості та зміст.

Виклад основного матеріалу. В наукових працях вчені акцентують увагу, що державна політика є важливим компонентом життєдіяльності суспільства, маючи велику кількість вимірів і характеристик, вона формує відповідну систему та механізми соціально орієнтованого державного управління, тому що спрямована на поліпшенні якості життя громадян та гарантування соціальної стабільності [2]. В контексті нашої праці державна політика повинна бути спрямована у першу чергу на збереження життя людей, а вже в подальшому на надання відповідних послуг у досліджуємі сфері, оскільки вона охоплює дуже великий пласт суспільних відносин.

О.В. Джафарова досліджує державну політику через складову дозвільної діяльності, та вказує, що це відповідний стратегічний напрям діяльності держави у сфері суспільних відносин, та полягає у забезпечення складових національної безпеки (економічної, екологічної, інформаційної, внутрішньої), інноваційний розвиток держави, а дозвільна діяльність є одним із правових інструментів забезпечення реалізації вищенаведеного [3, с. 56].

О.С. Нижник звертає увагу, що державна політика – це довгостроковий план дій, об'єднаних національною ідеєю, що забезпечує високу якість життя населення із визначенням інструментів досягнення останнього та суб'єктів його реалізації. Формування державної політики не можливо без урахування потреб окремих регіонів, які є частиною суверенної держави [4, с. 15]. Саме регіони із урахуванням громадської думки виробляють особисті програми забезпечення безпеки дорожнього, що у сукупності становлять єдиний комплекс заходів спрямований на забезпечення та збереження життя людей в державі.

Доречно продовжити наукову думку О.С. Нижника, який під державною регіональною політикою у сфері ..., розуміє складову частину загальнодержавної регіональної політики, яка об'єднана національною ідеєю, включає стратегію розвитку адміністративно-правових відносин у сфері ... та адміністративно-правові інструменти досягнення поставлених цілей, із врахуванням особливостей певного регіону для відтворення і нарощування інтелектуального, духовного та економічного потенціалу як окремого регіону, так і держави в цілому [4, с. 7]. Тобто, в даному визначенні автор, звертає увагу, що кожна регіональна політика розвивається у взаємозв'язку з іншими регіонами на благо розвитку держави в цілому.

А.В. Кіншак наголошує на необхідності розділяти державну регіональну політику, тобто політику держави щодо забезпечення соціально-економічного та суспільно-політичного регіонального розвитку, та регіональну політику – політику, що здійснюється регіональною владою, а отже, самими регіонами щодо забезпечення всебічного сталого розвитку відповідних власних територій. При цьому роль держави полягає у підтримці відповідних регіональних ініціатив (нормативно-правове та матеріально-фінансове забезпечення, визначення загальних пріоритетів регіонального розвитку країни) [5]. В дійсності держава повинна підтримувати всі регіональні ініціативи, й тим більш здійснювати відповідний контроль щоб влада на місцях не виходила за межі норм чинного законодавства.

А. Прокопюк на підставі аналізу різних наукових підходів до визначення регіональної політики дійшов висновку щодо її цільової функції, яка полягає у формуванні оптимальних умов розвитку регіонів держави, регулюванні надмірних асиметрій їх соціально-економічного розвитку, перерозподілі ресурсів з врахуванням економічного потенціалу регіонів задля досягнення єдності, інтегрованості гармонійності економічного простору держави. Слушним є те, що вчений звертає увагу, що державна регіональна політика разом із політиками усіх адміністративних регіонів країни формують загальну регіональну політику, що здійснюється у державі [6]. Таким чином, регіональна політика в державі може реалізовуватись шляхом застосування широкого кола інструментів та важелів, які за характером впливу можна розділити на загальнодержавні (застосовуються у рівній мірі до усіх без винятку регіонів) та селективні (застосовуються вибірково до окремих регіонів, територій чи їх груп) [6].

Щодо законодавчого визначення державної регіональної політики, то доцільно звернутися до закону України «Про засади державної регіональної політики», який визначає, як систему цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності [7].

На сьогоднішній день з метою забезпечення безпеки дорожнього руху в державі прийнято Стратегію підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року [1],

Державну програму підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року [8], Національну транспортну стратегію України на період до 2030 року [9], Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки [10]. На підставі вищезазначених актів формуються та впроваджуються в життя регіональні програми у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, як-то: Програма підвищення безпеки дорожнього руху в м. Харкові на 2021–2025 роки, Програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху на території Харківської області на період до 2023 року, Комплексна обласна програма «Правопорядок на 2021–2025 роки» затверджена Сумського обласною радою, тощо. Реалізація державної регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху спрямовано на формування свідомості у учасників (суб'єктів) дорожнього руху дотримання та виконання дисципліни, а також превентивна спрямованість щодо недопущення порушень встановлених правил у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху через призму просвітницької діяльності відповідними органами та підрозділами.

На сьогоднішній день законодавчим органом розроблено проєкт закону «Про внесення змін до Закону України «Про дорожній рух» щодо забезпечення планування заходів для підвищення безпеки дорожнього руху», який спрямовано змінити підхід до планування заходів у сфері підвищення безпеки дорожнього руху, забезпечить відповідність заходів загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів та врахування проблем територіальних громад, регіонів при плануванні загальнодержавних заходів [11]. Проєктом нормативного акту планується внести зміни до ст. 43 Закону України «Про дорожній рух» та передбачити необхідність планування заходів щодо підвищення безпеки дорожнього руху на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях шляхом розроблення та затвердження стратегій підвищення безпеки дорожнього руху, планів заходів з їх виконання та програм підвищення безпеки дорожнього руху [11]. Даним проєктом нормативного акту підтверджується необхідність реалізації державної регіональної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що є позитивним кроком на шляху підвищення безпеки дорожнього руху.

В той же час, проєкт закону має певні вади, на які звертають увагу науковці. Так, главою 8 Регламенту Кабінету Міністрів України, визначені вимоги до розробки програмних документів Уряду України, де зокрема, передбачені повноваження і щодо складання стратегій та державних цільових програм [12]. Крім того, відповідно до § 56 та § 57 Регламенту стратегія розвитку відповідних сфер є програмним документом Кабінету Міністрів України, який визначає курс формування та реалізації політики у відповідних сферах на середньостроковий або довгостроковий період [12]. Статтями 4–7 Закону України «Про дорожній рух», визначено компетенцію Кабінету Міністрів України щодо розробки і затвердження державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки на автомобільних дорогах; компетенції місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо затвердження відповідних місцевих програм безпеки дорожнього руху, проте до їхньої компетенції не віднесено розроблення та затвердження стратегій підвищення безпеки дорожнього руху, планів заходів з їх виконання [14; 13]. Отже, положення законопроекту щодо надання відповідних повноважень обласним та районним радам, а на місцевому рівні – сільським, селищним, міським радам на затвердження Стратегії підвищення безпеки дорожнього руху, плану заходів по її виконанню, програм підвищення безпеки дорожнього руху на регіональному рівні, не відповідають діючому законодавству, оскільки право на розробку відповідних державних Стратегій надано Кабінету Міністрів України [13].

Крім того, законопроектом передбачено, що планувальні документи регіонального та місцевого рівнів у сфері підвищення безпеки дорожнього руху повинні включати заходи, які згідно з Законами України «Про дорожній рух» та «Про місцеве самоврядування в Україні» не належать до компетенції органів місцевого самоврядування (зокрема щодо гарантування належної компенсації потерпілим від дорожньо-транспортної пригоди, заміни, технічного обслуговування та огляду транспортних засобів та інших дій, направлених для підвищення безпеки транспортних засобів тощо). У статтях 26 та 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», закріплені власні повноваження виконавчих органів місцевих рад, які з метою зниження рівня аварійності на шляхах міста, удосконалення системи управління дорожнім рухом та паркуванням транспортних засобів, створення безпечних та комфортних умов для учасників дорожнього руху і користувачів об'єктів транспортної інфраструктури, приймають та затверджують відповідні Програми підвищення безпеки дорожнього руху [15; 13].

Варто в межах наукової праці вказати на постанову Кабінету Міністрів України від 21.12.2020 № 1287, якою затверджено Державну програму підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року. Реалізація державної програми спрямовано на зниження

на 30 відсотків рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод та зменшення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортного травматизму, а також запровадження ефективної системи управління безпекою дорожнього руху для забезпечення захисту життя та здоров'я населення, а також створення безпечних і комфортних умов руху транспортних засобів, пішоходів та інших учасників дорожнього руху на вулично-дорожній мережі [8]. Крім того, в уступній частині постанови Кабінету Міністрів України від 21.12.2020 № 1287 рекомендовано обласним державним адміністраціям затвердити регіональні програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року. Саме на цей аспект ми й звертаємо увагу, що державна регіональна політика у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху діє у взаємодії з державною політикою в цілому.

Безпосереднє звернення до Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року надає можливість вказати на заходи, які повинні бути сприяті підвищенню рівня безпеки дорожнього руху, а саме: виконання програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху; розроблення ефективних процедур для виділення коштів з Державного дорожнього фонду та інших джерел на заходи, спрямовані на підвищення безпеки дорожнього руху; інтеграція модулів з безпеки дорожнього руху до системи освіти; реформування системи здійснення контролю за технічним станом транспортних засобів та запровадження механізму проведення перевірки технічного стану транспортних засобів під час їх експлуатації на дорозі; визначення інфраструктурних факторів у місцях концентрації дорожньо-транспортних пригод, проведення оцінки безпеки наявної дорожньої інфраструктури та запровадження інженерних дій щодо поліпшення показників безпеки, проектування доріг з урахуванням швидкісних режимів; забезпечення здійснення контролю за впровадженням системи безпеки дорожнього руху, включаючи просвітницькі компанії та штрафи за порушення правил дорожнього руху, посилення контролю за дотриманням правил дорожнього руху; широке використання інноваційних технологій щодо забезпечення безпеки дорожнього руху; покращення пішохідної інфраструктури, паркувальних зон, обмеження швидкості руху транспортних засобів та розвиток інфраструктури для руху велосипедів; удосконалення системи підготовки водіїв та інших учасників дорожнього руху щодо надання домедичної допомоги потерпілим; запровадження системи підготовки та підтвердження професійної компетентності водіїв та менеджерів з перевезень відповідно до законодавства ЄС; створення Реєстру автомобільних перевізників, який включає базу даних щодо порушень вимог законодавства; проведення соціальних кампаній з метою інформування населення про ризики на дорогах та необхідність дотримання правил дорожнього руху – місячники безпеки руху, рекламні ролики на телебаченні, зовнішня реклама тощо [9].

В той же час, Державна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні закріплює відповідні способи підвищення рівня безпеки дорожнього руху, які повинні бути реалізовані в межах регіональних програм. Так, перший спосіб передбачає збереження традиційної системи безпеки дорожнього руху, відсутність системного підходу щодо розв'язання нагальних проблем організації безпеки дорожнього руху, що не дасть позитивного результату і не сприятиме підвищенню рівня безпеки на дорогах та зменшенню кількості дорожньо-транспортних пригод [8]. Другий, оптимальний спосіб передбачає розв'язання проблеми високого рівня смертності та травматизму внаслідок дорожньо-транспортних пригод шляхом: удосконалення державного управління у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; удосконалення ведення обліку та аналізу даних про дорожньо-транспортні травми; підвищення рівня безпеки на дорогах та дорожньої інфраструктури; підвищення рівня безпеки перевезення пасажирів та вантажів комерційним автомобільним транспортом; покращення безпечної поведінки учасників дорожнього руху; удосконалення здійснення заходів реагування та управління наслідками дорожньо-транспортних пригод, надання медичної допомоги; забезпечення дотримання Правил дорожнього руху, що сприятиме зниженню на 30 відсотків рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод та зменшенню соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортного травматизму [8].

Висновки. Аналіз наукових позицій вчених та безпосередній розгляд нормативно-правових актів, надає можливість стверджувати, що державна регіональна політика у сфері безпеки дорожнього руху становить собою окремий об'єкт адміністративно-правового регулювання та становить відповідну складовою державної політики, що безпосередньо включає напрям (стратегію) розвитку відносин у сфері безпеки забезпечення безпеки дорожнього руху та сукупність адміністративно-правових інструментів реалізації заходів спрямованих на убезпечення порушень норм чинного законодавства у досліджуемій суспільних відносин норами адміністративного законодавства.

Доцільно також вказати на ознаки адміністративно-правових відносин, які мають місце під час реалізації державної регіональної політики у сфері безпеки дорожнього руху, а саме: 1) є публічно-правовими, оскільки предметом регулювання є відносини у сфері реалізації публічних (державних, суспільних) інтересів; 2) мають місце у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; 3) врегульовані, як правило, нормами адміністративного законодавства; 4) широке коло суб'єктів формування та реалізації державної регіональної політики у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; 5) об'єднанні метою направленою на зменшення рівня аварійності та смертності на дорогах, а також розвитку транспортної інфраструктури тощо.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1360-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1360-2020-%D1%80>.
2. Андріяш В. І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2013. № 9. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=626>.
3. Джафарова О.В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: питання теорії та практики: моногр. Харків : Діса плюс, 2016. 688 с. URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7754>
4. Нижник О.С. Адміністративно-правові засади реалізації державної регіональної політики у сфері вищої освіти в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2017. 220 с.
5. Кінцак А. В. Державна регіональна політика в Україні: термінологічна невизначеність. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2014. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=867>.
6. Прокопюк А. Державна регіональна політика: наукові підходи та світові практик. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2016. Випуск 6 (116). С. 14–18 URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20156\(116\)/sep20156\(116\)_014_ProkopiukA.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20156(116)/sep20156(116)_014_ProkopiukA.pdf).
7. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/156-19>
8. Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2023 року : постанова Кабінету Міністрів України від 21.12.2020 № 1287. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1287-2020-%D0%BF>.
9. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/430-2018-%D1%80>.
10. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/695-2020-%D0%BF>
11. Про внесення змін до Закону України «Про дорожній рух» щодо забезпечення планування заходів для підвищення безпеки дорожнього руху : проект Закону України № 8353 від 12.01.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1612466>.
12. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/950-2007-%D0%BF>.
13. Шатрава С. О., Денишук Д. Є. Погорілець О. В. Державна політика у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні крізь призму нормотворчих ініціатив: аналіз і перспективи впровадження. Право і безпека. 2023. № 2 (89). С. 54–65. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.2.05>
14. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3353-12>.
15. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>.